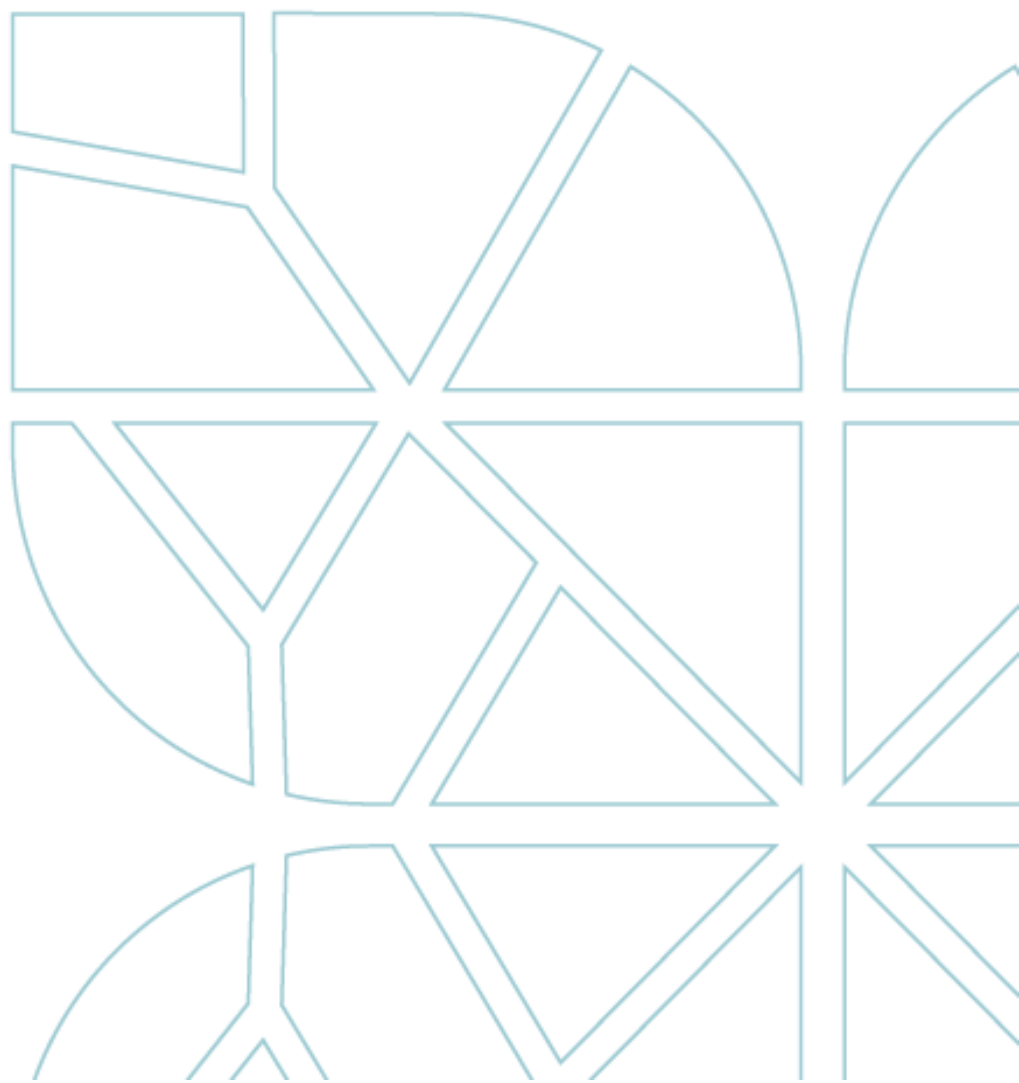

NACIONALINIS MAISTO IR VETERINARIJOS
RIZIKOS VERTINIMO INSTITUTAS

2020 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

TURINYS

VEIKLOS APŽVALGA	3
LABORATORINIAI TYRIMAI.....	6
2020 METAIS VYKDYTŲ VALSTYBINIŲ TYRIMŲ PROGRAMŲ APŽVALGA.....	7
SARS-COV-2 TYRIMAI.....	18
RIZIKOS VERTINIMAS, MOKSLINĖS NUOMONĖS, LABORATORINIŲ TYRIMŲ REZULTATŲ VERTINIMAS	18
MOKSLINĖ VEIKLA.....	22
KOKYBĖS VADYBOS SISTEMA.....	24
VEIKLOS VIEŠINIMAS, INFORMACIJOS VALDYMAS, DUOMENŲ PERDAVIMAS.....	25
PROJEKTAI, VIZITAI, SVARBIAUSI RENGINIAI, ĮVYKIAI	26

2020 M. NACIONALINIO MAISTO IR VETERINARIJOS RIZIKOS VERTINIMO INSTITUTO VEIKLOS ATASKAITA

VEIKLOS APŽVALGA

Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas (toliau – Institutas), 2020 m. vykdė savo misiją „Saugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą“.

Kaip ir kasmet, 2020 m. buvo vertinama rizika bei teiktos moksliskai pagrįstos nuomonės ir rekomendacijos maisto saugos, kokybės, užkrečiamųjų gyvūnų ligų bei bendrų žmonėms ir gyvūnams ligų (zoonozių) srityse, atliekami maisto, vandens, pašarų, gyvūnų ligų ir zoonozių bei kiti laboratoriniai tyrimai ir jų rezultatų vertinimas, vykdytos nacionalinės etaloninės (referentinės) laboratorijos Lietuvos Respublikoje funkcijos, mokslinė veikla, teikti duomenys ir informacija Lietuvos ir tarptautinėms institucijoms, vartotojams, kitiems socialiniams partneriams.

Institutas, kaip maisto saugos ir veterinarijos rizikos vertinimo institucija Lietuvoje, glaudžiai bendradarbiavo su Europos maisto saugos tarnyba (EFSA), dalyvavo bendroje tarptautinėje veikloje. Instituto atstovai dalyvavo EFSA, Europos Komisijos ir kitose ekspertų darbo grupėse bei mokslinių tinklų veiklose, tarptautinio referentinių laboratorijų tinklo veikloje, bendradarbiavo su mokslo ir mokymo institucijomis.

2020 m. Institutas buvo pakartotinai akredituotas naujam 5 metų periodui pagal standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 reikalavimus. Nacionalinio akreditacijos biuro (NAB) naujai išduotas akreditavimo pažymėjimas galioja iki 2025-04-08 ir liudija, kad Institute įdiegta kokybės vadybos sistema atitinka standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 „*Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliami bendrieji reikalavimai*“ nuostatas, užsakovų, VMVT, valstybės valdymo institucijų poreikius bei pripažinimą atliekančios akreditavimo įstaigos reikalavimus ir veikia rezultatyviai. Taip pat, Institutui yra suteikta teisė taikyti lanksčią akreditavimo sritį (2 atvejais). NAB 2020-04-09 patvirtintame akreditavimo pažymėjimo priede nurodyti **407** akredituoti tyrimų metodai.

Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2017/625, 2020 m. balandžio 6 d. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. B1-231 „Dėl Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto paskyrimo oficialiąja laboratorija“, Institutas paskirtas oficialiąja laboratorija mėginių, paimtų vykdant oficialiąja maisto ir veterinarinę kontrolę ir kitą oficialią veiklą, laboratoriniams bei diagnostiniams tyrimams atlikti Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka. (2019 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1237 „Dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2017/625 įgyvendinimo“ Institutas buvo paskirtas Nacionaline etalonine laboratorija

Lietuvos Respublikoje vykdyti Reglamento (ES) Nr. 2017/625 101 straipsnyje nustatytas funkcijas ir užduotis 39-iose tyrimų srityse).

Pasaulyje ir Lietuvoje kilusi koronaviruso SARS-CoV-2 pandemija paveikė Instituto veiklą ir išskėlė naujų tikslų. 2020 m. kovo mėnesį, gavus Sveikatos apsaugos ministerijos leidimą, Institute buvo pradėti vykdyti SARS-CoV-2 viruso nustatymo tyrimai. Blogėjant epidemiologinei situacijai Lietuvoje ir augant mėginių kiekiui, Instituto Molekulinės biologijos ir GMO skyriuje buvo įdiegti ir validuoti nauji diagnostikos metodai, siekiant padėti medicinos laboratorijoms ir gydymo įstaigoms atlikti SARS-CoV-2 viruso tyrimus. Darbas Molekulinės biologijos ir GMO tyrimų skyriuje buvo organizuotas maksimaliai išnaudojant žmogiškuosius ir techninius resursus. Tam, kad būtų užtikrintas efektyvus ir sklandus tyrimų atlikimas, iš Sveikatos apsaugos ministerijos buvo gauta papildoma įranga – 2 realaus laiko PGR aparatai. Nepaisant augančio COVID-19 mėginių skaičiaus, Molekulinės biologijos ir GMO skyriuje bei kituose Instituto skyriuose ir toliau sklandžiai buvo atliekami kiti laboratoriniai tyrimai, užtikrinantys maisto saugą, gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolę, maisto produktų tiekimą rinkai ir eksportą. 2020 m. lapkričio mėnesį nustačius audinių kritimo atvejus Lietuvos audinių ūkyje, buvo pradėti audinių COVID-19 nustatymo tyrimai. 2020 m. Institute atlikta daugiau nei 160 000 tyrimų SARS-CoV-2 virusui nustatyti. Teikta mokslinė informacija visuomenei dėl viruso plitimo per maistą ar gyvūnus augintinius rizikos, parengtas rizikos vertinimas dėl COVID-19 patekimo ir plitimo rizikos audinių ūkiuose.

Už indėlį valdant Covid-19 pandemiją Instituto tyrėjai buvo apdovanoti Sveikatos apsaugos ministro, jiems įteikti medaliai „Už reikšmingą indėlį Lietuvos žmonių sveikatai“.

2020 m. maisto saugos bei gyvūnų užkrečiamųjų ligų, gyvūnų gerovės, pašarų rizikos vertinimo srityse buvo parengtos 74 moksliskai pagrįstos nuomonės ar rizikos vertinimai. Svarbesnės nagrinėtos temos – *Bacillus cereus*, koagulazę gaminančių stafilokokų, papildomų mikroorganizmų nustatymo maisto produktuose tikslingumas vykdant per maistą plintančių ligų protrūkių tyrimus, iš Alytaus rajone kilusio gaisro teritorijų atrinktų įvairių mėginių taršos dioksinais vertinimas bei rekomendacijų teikimas rizikos valdymui, COVID-19 patekimo ir plitimo rizika audinių ūkiuose ir kt.

Įgyvendinant Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (VMVT) patvirtintas maisto ir pašarų saugos bei kokybės, gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėsenos ir kontrolės programas, Institute buvo atliekami cheminiai, mikrobiologiniai, jusliniai, radiologiniai, genetiškai modifikuotų organizmų, molekulinės biologijos maisto ir maisto žaliavų, vandens, pašarų, aplinkos mėginių tyrimai bei bakteriologiniai, serologiniai, virusologiniai, parazitologiniai, patologiniai anatomiciniai ir histologiniai, molekulinės biologijos ir kiti gyvūnų užkrečiamųjų ligų bei zoonozių diagnostiniai tyrimai, tyrimų duomenys teikti kontrolės ir kitoms Lietuvos bei ES atsakingoms institucijoms.

Per metus iš viso atlikti **1 407 763 laboratoriniai tyrimai**. 2020 m. įdiegta virš 30 naujų tyrimų metodų, akreditacijai pateikta 16 naujų tyrimų metodų, peržiūrėta ir atnaujinta apie 300 tyrimų metodų (akredituotų ir neakredituotų).

Vykdam 2020-2022 metų investicijų projektą „Nacionalinio maisto ir veterinarijos instituto techninių gebėjimų stiprinimas“, buvo atnaujinta laboratorinė įranga daugelyje Instituto skyrių.

Vykdyti 3 moksliniai projektai (2 tarptautiniai ir 1 nacionalinis), kartu su bendraautoriais parengtos 8 mokslinės publikacijos, vadovauta Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų bakalauro ir magistrų darbams.

2020 m. Institute dirbo 290 darbuotojų, iš jų 95 teritoriniuose Instituto skyriuose Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje bei Telšiuose. 161 darbuotojas 2020 m. kėlė kvalifikaciją vidiniuose bei išoriniuose mokymuose. Didelis dėmesys buvo skirtas antikorupciniam darbuotojų švietimui – 2020 m. 33 Instituto valstybės tarnautojai dalyvavo korupcijos prevencijos srities mokymuose.

LABORATORINIAI TYRIMAI

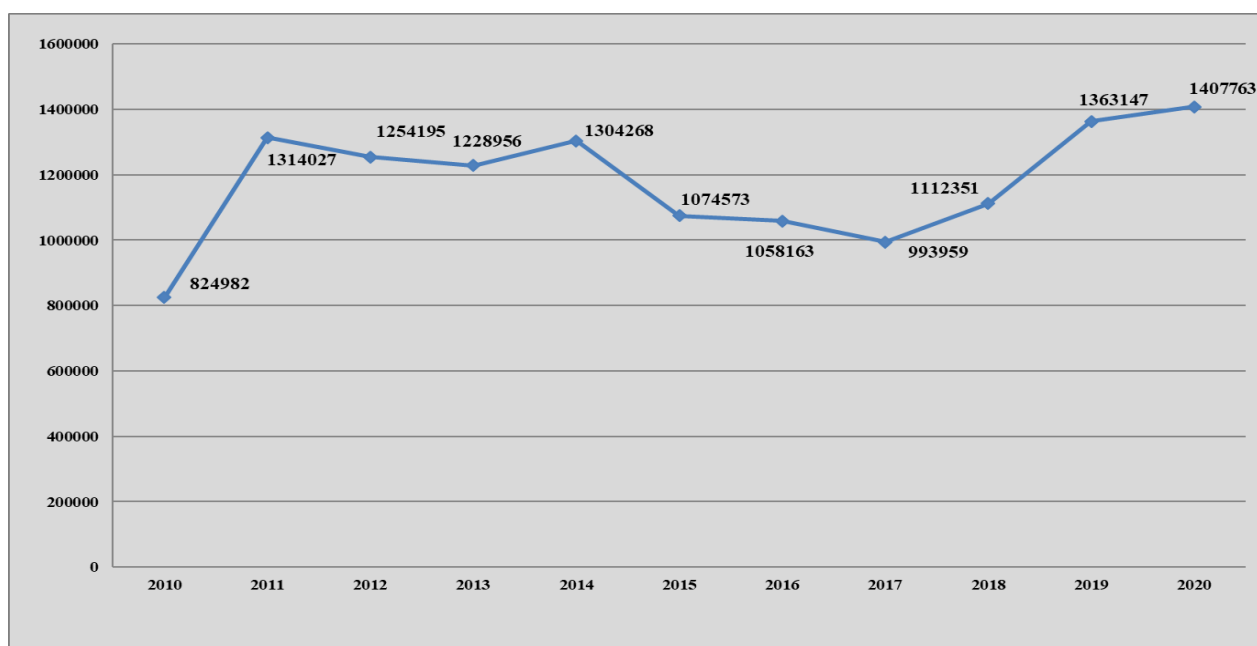
2020 m. Institute ir teritoriniuose skyriuose atlikti 1 407 763 laboratoriniai tyrimai, iš kurių 70 proc. – valstybiniai, 30 proc. – savikontrolės tyrimai (1 lentelė, 1 pav.).

1 lentelė. Institute ir teritoriniuose skyriuose atlikti tyrimai 2019 - 2020 m. 01 - 12 mėn.

2019 - 2020 m. 01-12 mėn.												
Skyrius	Savikontrolės tyrimų palyginimas 2019 - 2020 01 - 12 mėn.				Valstybės finansuojamų tyrimų palyginimas 2019 - 2020 01 - 12 mėn.				Iš viso: 2019 - 2020 01 - 12 mėn.			
	Tyrimų sk.		Teig.tyrimų sk.		Tyrimų sk.		Teig.tyrimų sk.		Tyrimų sk.		Teig.tyrimų sk.	
	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.
<i>Cheminiai tyrimai</i>	217396	190075	963	1037	682392	677141	323	312	899788	867216	1286	1349
<i>Mikrobiologiniai tyrimai</i>	121645	115039	1086	932	8812	9040	514	541	130457	124079	1600	1473
<i>Jusliniai tyrimai</i>	1531	2406	115	54	270	494	41	28	1801	2900	156	82
<i>Radiologiniai tyrimai</i>	2233	1865	157*	0	2173	3641	0	0	4406	5506	157*	0
<i>GMO</i>	785	621	4	0	338	601	2	0	1123	1222	6	0
<i>MB</i>	2228	5711	30	119	28416	171948	537	20825	30644	177659	567	20944
<i>PAH</i>	728	625	7	5	6668	7209	0	15	7396	7834	7	20
<i>Virusologinių tyrimų sk.</i>	4638	4310	1645	1076	3967	1235	418	160	8605	5545	2063	1236
<i>Serologinių tyrimų sk.</i>	16896	22627	556	716	177410	105278	500	302	194306	127905	1056	1018
<i>Bakteriologiniai tyrimai</i>	71011	79254	6192	5568	13612	8643	523	834	84623	87897	6715	6402
Iš viso:	439091	422533	10755	9507	924058	985230	2858	23017	1363149	1407763	13613	32524

** PAPILDOMA INFORMACIJA - PH skyriuje paruošti 18687 mėginiai tyrimams (iš jų 70 savikontrolės).

**** MB valstybiniuose teigiamuose tyrimuose įskaičiuoti ir 20661 Covid - 19 teigiami (tyrimų atlikta 160528 (iš jų 18 savikontrolės)).

1 pav. Atliktų laboratorinių tyrimų skaičiaus palyginimas 2010-2020 m.

2020 m. iš atliktų valstybinių laboratorinių tyrimų teisės aktų neatitiko 0,1 proc. maisto produktų ir 1 proc. užkrečiamųjų gyvūnų ligų tyrimų rezultatų.

Susisteminius visų atliktų laboratorinių tyrimų duomenis, buvo atlikta teisės aktų reikalavimų neatitikusių tyrimų analizė. Per pastaruosius ketverius metus tokių atvejų skaičius kinta labai nežymiai ir sudaro 1 - 1,5 proc. (2019 m. – 1,0 proc.) nuo visų atliktų laboratorinių tyrimų skaičiaus.

2020 METAIS VYKDYTŲ VALSTYBINIŲ TYRIMŲ PROGRAMŲ APŽVALGA

Vykdamas valstybines tyrimų programas 2020 m. atlikti 1 000 923 maisto produktų, geriamojo ir šachtinių šulinių vandens, maisto papildų, pašarų laboratorinių tyrimai, 246 312 gyvūnų patloginės medžiagos, sanitariniai, galvijų pieno bei kraujo serumo laboratoriniai tyrimai bei 160 528 Covid-19 tyrimai.

2020 m. buvo ištirta 2 460 gyvūnų ir gyvūninių maisto produktų mėginių pagal **Medžiagų liekanų gyvūnuose ir jų mėsoje, piene, paukštienoje, kiaušiniuose, žvėrienoje, žuvyse ir meduje stebėsenos programą**, 18 mėginių (visi tiksliniai) neatitiko teisės aktų reikalavimų (2 lentelė).

2 lentelė. 2020 m. teisės aktų reikalavimų neatitikę gyvūnų ir gyvūninių produktų mėginiai pagal medžiagų liekanų stebėsenos programą

Gyvūnų ir gyvūninio maisto produktų rūšis	Mėginys	Tiriamas mėginys*	Nustatytos medžiagų liekanos	
	(tikslinis, įtarimo, importuojamų prekių)		Pavadinimas	Kiekis
Galvijas	Tikslinis	Raumuo	Epi-oksitetraciklino kiekis	169,4 µg/kg
Galvijas	Tikslinis	Raumuo	Epi-oksitetraciklino kiekis	152,9 µg/kg
Galvijas	Tikslinis	Šlapimas	17alfa - Nortestosterono kiekis	0,25 µg/k
Galvijas	Tikslinis	Šlapimas	17beta-testosterono kiekis	2,25 µg/kg
Galvijas	Tikslinis	Šlapimas	17beta-testosterono kiekis	0,5 µg/kg

Galvijas	Tikslinis	Šlapimas	17alfa - Nortestosterono kiekis -	0,25 µg/kg; 0,5 µg/kg.
Šernas	Tikslinis	Riebalai	DDT (p,p`-DDT, o,p`-DDT, p-p`-DDE ir p,p`-TDE (DDD) suma, išreikšta kaip DDT) kiekis	0,159 ± 0,080 mg/kg
Galvijas	Tikslinis	Šlapimas	17beta-testosterono kiekis	7,5 µg/kg.
Kiaulė	Tikslinis	Raumuo	Enrofloksacino kiekis	161,4 µg/kg
Galvijas	Tikslinis	Kraujas	17beta-testosterono kiekis	1,395 µg/L
Žalias pienas	Tikslinis	Žalias pienas	Chloramfenikolio kiekis	0,154 µg/L
Žalias pienas	Tikslinis	Žalias pienas	Chloramfenikolio kiekis	0,135 µg/L
Žalias pienas	Tikslinis	Žalias pienas	Chloramfenikolio kiekis	0,140 µg/L.
Galvijas	Tikslinis	Inkstų riebalai	Progesterono kiekis	220±55 µg/kg
			17alfa-hidroksiprogesteronas	1,1 ± 0,53 µg/kg
Kiaulė	Tikslinis	Inkstų riebalai	Progesterono kiekis	6,3±1,8 µg/kg
			17alfa-hidroksiprogesteronas	2,8 ± 0,95 µg/kg
Kiaulė	Tikslinis	Inkstų riebalai	Progesterono kiekis	4,3±1,3 µg/kg
			17alfa-hidroksiprogesteronas	1,6 ± 0,65 µg/kg
Galvijas	Tikslinis	Inkstų riebalai	Progesterono kiekis	5,2±1,6 µg/kg
Elnias	Tikslinis	Riebalai	Heksachlorobenzeno (HCB) kiekis	0,049 ± 0,025 mg/kg

Vykdamas **Augalinio maisto produktų taršos stebėsenos programą**, 2020 m. augaliniuose maisto produktuose buvo tiriamos pesticidų, mikotoksinų, akrilamido, furano, sunkiųjų metalų ir kitų teršalų liekanos Lietuvos Respublikoje išaugintoje, į Lietuvos Respubliką įvežtoje ir importuotoje augalinėje produkcijoje. Ištirti 706 mėginiai, iš jų 13 neatitiko teisės aktų reikalavimų (3 lentelė).

3 lentelė. 2020 m. nustatyti cheminės kilmės teršalai augalinio maisto produktuose

Pavadinimas	Kilmės šalis	Tyrimas	Nustatyta	Nustatytas kiekis
Greipfrutai raudonieji, dydis 40, veislė RIO RED, I klasė	Turkija	Pesticidai	Buprofezinas	0,093 ± 0,047 (mg/kg)
Grikių kruopos	Lenkija	Pesticidai	Glifosatas	0,73 ± 0.37 (mg/kg)
Šilauogės	Lenkija	Pesticidai	Dodinas	0,040 ± 0,020 (mg/kg)
Grikių kruopos	Lenkija	Pesticidai	Glifosatas	1,1 ± 0.6 (mg/kg)
Mandarinai Winola 3-4 d	Pietų Afrikos Respublika	Pesticidai	Fenbutatino oksidas	0,048 ± 0.024 (mg/kg)
Kanapių sėklų aliejus, nerafinuotas, šalto spaudimo	Lietuva	Policiklinių aromatinių angliavandenilių nustatymas aliejuje	4 ES policiklinių aromatinių angliavandenilių suma; Benzo[a]pirenas	13,25 ± 2.82 (µg/kg); 2,76 ± 0.59 (µg/kg);
Krekeriai su česnaku	Latvija	Akrilamidas	Akrilamidas	1167 ± 121 (µg/kg)
Kanapių sėklų aliejus, šalto spaudimo	Lietuva	Policiklinių aromatinių angliavandenilių nustatymas aliejuje	4 ES policiklinių aromatinių angliavandenilių suma	13,04 ± 1.43 (µg/kg);
Ridikai juodieji	Lietuva	Pesticidai	Chlorpirifosas	0,10 ± 0,05 (mg/kg)
Grikių kruopos LImor	Lietuva	Pesticidai	Glifosatas	0,37 ± 0.19 (mg/kg)
Persimonai	Ispanija	Pesticidai	Acetamipridas	0,05 ± 0,025 (mg/kg)
Grikių kruopos Cenos 4x100 g	Lenkija	Pesticidai	Glifosatas	1,01 ± 0.51 (mg/kg)
Kanapių sėklų aliejus, šalto spaudimo, nerafinuotas	Lietuva	Policiklinių aromatinių angliavandenilių nustatymas aliejuje	4 ES policiklinių aromatinių angliavandenilių suma; Benzo[a]pirenas	33,34 ± 3.57 (µg/kg); 6,83 ± 1.45 (µg/kg);

Vykdamas **Veterinarinės pašarų stebėsenos ir kontrolės programą**, atlikti 862 pašarų mėginių tyrimai. Atlikti šie tyrimai: 114 – gyvūninių sudedamųjų dalių, 32 – genetinių modifikacijų bei gyvūninių komponentų rūšies nustatymo, 56 – mikotoksinų, 61 – sunkiųjų metalų, 103 – kokcidiostatikų ir antibiotikų, 23 – pesticidų, 68 – dioksinų, furanų ir dioksinų tipo PCB, 68 – mikroelementų, 8 – fluoro, 4 – nitritų, 287 – mikroorganizmų, 5 – skalsių alkaloidų, 2 – žalių baltymų, 27 – antimikrobinių medžiagų, 4 – vitaminų pašaruose tyrimai. Iš viso ištirti 464

kombinuotųjų pašarų mėginiai, 315 pašarinių žaliavų mėginių, 30 pašarų priedų ir premiksų mėginių ir 53 kitų pašarų mėginiai.

Iš visų atliktų tyrimų nustatyti 31 teigiamas atvejis – 19 kombinuotųjų pašarų mėginių, 6 pašarinių žaliavų mėginiai bei 6 kitų pašarų mėginiai neatitiko teisės aktų reikalavimų. 5 visaverčių kombinuotųjų pašarų mėginiuose didžiausią leistiną koncentraciją (DLK) viršijo varis ir/ar cinkas, 1 – vitaminai, 13 mėginių nustatytos gyvūnų sudedamosios dalys, 6 mėginiuose – neatitiko gyvūninių komponentų rūšis, 1 – reikalavimų neatitiko natrio lazalocido natrio druskos kiekis, 1 mėginyje nustatytos antimikrobinės medžiagos. 2 pašarinių žaliavų mėginiuose leistinus kiekius viršijo dioksinai/dioksinų tipo PCB, 2 mėginiuose nustatytos salmonelės.

Atliekant įvežamų į Lietuvos Respubliką pašarų kontrolę, buvo tiriamos įvairios pašarinės žaliavos, pašarų priedai, papildai, premiksai bei kombinuotieji pašarai. Iš viso ištirta 1 042 mėginiai, iš kurių 1 neatitiko teisės aktų keliamų reikalavimų. Viename pašarinių mielių mėginyje nustatytas švinas.

Pagal Valstybinės kontrolės metu atrinktų maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinių mėginių tyrimo planą 2020 m. ištirti 9 614 mėginių, iš šių mėginių atliktas 31 091 laboratorinis tyrimas. Vykdam šią programą buvo tiriama maisto bei geriamojo vandens cheminė bei mikrobiologinė tarša, maisto sudėties bei kokybės atitiktis nustatytiems reikalavimams, atliekami maisto, geriamojo vandens, šachtinių šulinių vandens, maisto papildų, sanitariniai ir kt. tyrimai. Teisės aktų reikalavimų neatitiko 763 tyrimų rezultatai, tai sudarė 2,4 proc. (2019 m. – 1,09 proc.). Teisės aktų reikalavimų neatitiko 416 mėsos, paukštienos ir jų produktų tyrimų rezultatų (55 proc.), 38 – žuvų ir žuvų produktų, 135 – viešai tiekiamo geriamojo vandens, 90 – šachtinių šulinių vandens. Likę 11 proc. teisės aktų neatitikusių tyrimų rezultatų pasiskirstė nedidele procentine išraiška įvairiose maisto produktų bei aplinkos mėginių grupėse ir tyrimų spektre.

2020 m. Instituto specialistai įvertino VMVT Utenos departamento laboratoriją, išduotas leidimas veiklai. Taip pat atestuotos 3 alkoholio produktų kokybės tyrimų laboratorijos.

Vykdam **Importuojamo negyvūninio ir gyvūninio maisto produktų valstybinę kontrolės programą**, atlikti 318 295 tyrimai, 59 tyrimų rezultatai neatitiko teisės aktų reikalavimų (4 lentelė).

4 lentelė. 2020 m. importuoti negyvūninės ir gyvūninės kilmės maisto produktai, neatitike teisės aktų reikalavimų

Mėginio pavadinimas	Kilmės šalis	Nustatyta	Nustatytas kiekis
Ekologiški linų sėmenys, KN1204	Turkija	Chlorpirifosas	0,016 ± 0,008 (mg/kg)

Sausainiai Stebuklingi grybukai	Ukraina	Bendras trans riebalų rūgščių kiekis riebaluose	2,35 ± 0.08 (g/100 g)
Ekologiškas šilkmedžio sirupas KN2007	Turkija	Azoksistrobinas; Metalaksilas ir M-metalaksilas; Pirimetanilas	0,010 ± 0,005 (mg/kg); 0,020 ± 0,010 (mg/kg); 0,013 ± 0,006 (mg/kg)
Ekologiškas kokosų aliejus, KN1513	Šri Lanka	Benzalkonio chloridas (alkilbenzildimetilamonio chloridai su alkilų grandinėmis, kurių ilgis-10, 12, 14,16 anglies atomų)	0,099 ± 0,050 (mg/kg)
Arbata Red Oolong Tea 090220	Kinija	Lambda-cihalotrinas; Acetamipridas; Tolfenpiradas	0,16 ± 0,08 (mg/kg); 0,119 ± 0,059 (mg/kg); 0,082 ± 0,041 (mg/kg)
Greipfrutai, KN080540	Turkija	Fenbutatino oksidas	0,056 ± 0,028 (mg/kg)
Ekologiški rapsai	Rusija	Cimiazolas	0,044 ± 0,022 mg/kg
Ekologiški rapsai	Rusija	Cimiazolas	0,049 ± 0,024 mg/kg
Šaldyto kepto unguorio filė (frozen roasted eel fillet)(Anguilla japonica) 1604017	Kinija	Žuvies rūšis neatitinka gamintojo deklaruojamos	Identifikuota rūšis: Anguilla anguilla
Šaldyto kepto unguorio filė (frozen roasted eel fillet) (aNGUILLA JAPONICA) 1604017	Kinija	Žuvies rūšis neatitinka gamintojo deklaruojamos	Identifikuota rūšis: Anguilla anguilla
Šaldyto kepto unguorio filė (frozen roasted eel fillet) (ANGUILLA JAPONICA) 1604017	Kinija	Žuvies rūšis neatitinka gamintojo deklaruojamos	Identifikuota rūšis: Anguilla rostrata
Vafliniai indeliai (ledų pakavimui)	Baltarusija	Akrilamidas	594,2 ± 61.8 (µg/kg)
Šaldyto kepto unguorio filė (frozen roasted eel fillet) (ANGUILLA) 160417	Kinija	Žuvies rūšis neatitinka gamintojo deklaruojamos	Identifikuota rūšis: Anguilla anguilla
Šaldyto kepto unguorio filė (frozen roasted eel fillet) (ANGUILLA) 1604 17	Kinija	Žuvies rūšis neatitinka gamintojo deklaruojamos	Identifikuota rūšis: Anguilla anguilla
Sausainiai Margiai, KN1905	Ukraina	Akrilamidas	561,8 ± 58.4 (µg/kg)
Ekologiški moliūgų sėklų branduoliai	Kinija	Cimiazolas	0,029 ± 0,015 (mg/kg)
Apelsinai švieži, KN 0805	Egiptas	Ciflutrinai (diastereoizomerų suma)	0,086 ± 0,043 (mg/kg)
Šaldyto kepto unguorio filė (frozen roasted eel fillet)(Anguilla japonica) 160417	Kinija	Žuvies rūšis neatitinka gamintojo deklaruojamos	Identifikuota rūšis: Anguilla rostrata
Šaldyto kepto unguorio filė (frozen roasted eel fillet) (Anguilla Japonica) 1604 17	Kinija	Žuvies rūšis neatitinka gamintojo deklaruojamos	Identifikuota rūšis: Anguilla rostrata

Mandarinai veislė W.Murcot, I klasė	Turkija	Fenbutatino oksidas	0,83 ± 0,41 (mg/kg)
Raudonieji greipfrutai I klasė	Turkija	Fenbutatino oksidas	0,078 ± 0,039 (mg/kg)
Ekologiški žirniai	Rusija	DDAC10	0,020 ± 0,010 (mg/kg)
Ekologiški žirniai	Rusija	DDAC10	0,061 ± 0,031 (mg/kg)
Žemės riešutų chalva, fasuota po 0,4kg	Ukraina	Aflatoksinas B1; Aflatoksinų (B1, B2, G1, G2) suma	15,9 ± 3.8 (µg/kg); 19,7 ± 4.1 (µg/kg);
Ekologiškas Vorčesterio padažas	Jungtinės Amerikos Valstijos	DDAC10	0,015 ± 0,008 (mg/kg)
Ekologiškos razinos, KN0806	Turkija	DDAC10	0,01 ± 0,005 (mg/kg)
Ekologiškas kokosų aliejus, KN1513	Šri Lanka	DDAC10	0,018 ± 0,009 (mg/kg)
Gaminiai su kakava - saldainių rinkinys Gediminas, KN1806	Ukraina	Bendras trans riebalų rūgščių kiekis riebaluose	9,44 ± 0.27 (g/100 g)
Raudonieji greipfrutai I klasė	Turkija	Fenbutatino oksidas	0,32 ± 0,16 (mg/kg)
Citrinos KN080550	Egiptas	Chlorfenapiras, Ciflutrinai, Profenofosas	0,086 ± 0,043 mg/kg, 0,12 ± 0,06 mg/kg, 0,037 ± 0,018 mg/kg
Švieži raudonieji greipfrutai, veislė RIORED, I klasė, dydis 36	Turkija	Fenbutatino oksidas	0,21 ± 0,11 mg/kg
Ekologiška balta bolivinė balanda (kinva)	Peru	Chlorpirifosas; Acetamipridas	0,018 ± 0,009 (mg/kg); 0,014 ± 0,007 (mg/kg);
Sausainiai Gluten-free Cookies Bitey Banana 125 g	Rusija	Akrilamidas	2726 ± 283 (µg/kg)
Sausainiai Gluten-free Cookies Bitey raspberry 125 g	Rusija	Akrilamidas	3964 ± 412 (µg/kg)
Ekologiškas kokosų aliejus, KN1513	Filipinai	Benzalkonio chloridas	0,021 ± 0,011 (mg/kg)
Ekologiški rapsai	Rusija	Tiametoksamas	1,19 ± 0.60 (mg/kg)
Ekologiški rapsai	Rusija	Tiametoksamas	1,55 ± 0.78 (mg/kg)
Saldainiai Čiornyj Graf, KN 1806	Ukraina	Bendras trans riebalų rūgščių kiekis riebaluose	7,87 ± 0.23 (g/100 g)
Ekologiškos moliūgų sėklos, gliaudytos, KN1212	Kinija	Procimidonas	0,012 ± 0,006 (mg/kg)
Šaldyta, sluoksniuota tešla, KN1901	Ukraina	Bendras trans riebalų rūgščių kiekis riebaluose	5,50 ± 0.17 (g/100 g)
Ekologiškos uogos mėlynės, šaldytos BY-	Baltarusija	N,N-dietil-m-toluamidas (DEET)	0,065 ± 0,033 (mg/kg)

BIO-108			
Natūralus mineralinis vanduo Darida gazuotas, 1,5L, KN2202	Baltarusija	Koliforminės bakterijos	7.8 x 10 ¹ (KSV/250 ml)
Citrinos, KN080550	Turkija	Buprofezinas;	0,057 ± 0.029 (mg/kg)
Rafinuotas dezodoruotas saulėgražų aliejus, KN1512	Ukraina	4 ES policiklinių aromatinių angliavandenilių suma; Benzo[a]pirenas;	24,4 ± 2.7 (µg/kg); 3,9 ± 0.8 (µg/kg);
Sezamų sėklos, KN1207	Nigerija	Salmonella Widemarsh	aptikta 25 g; S.Widemarsh (35:z29:-)
Sezamų sėklos, KN1207	Nigerija	Salmonella Hull	aptikta 25 g; S.Hull (16:b:1.2)
Granatų sultys	Gruzija	Sorbo rūgštis	68,6 ± 5.0 (mg/L)
Džiovintas čiobrelis, smulkintas, kombinuotosios nomenklatūros kodas 09109939	Turkija	Salmonella Amberg	aptikta (25 g); S.Amberg (6,14,24:1,v:1,7)
Džiovintas čiobrelis, smulkintas, kombinuotosios nomenklatūros kodas 09109939	Turkija	Salmonella Charity	aptikta (25 g); S.Charity (6,14,25:d:e,n,x)
Sezamų sėklos, KN1207	Nigerija	Salmonella Gombe	aptikta 25 g; S.Gombe (6.7:d:e.n.z15)
Ekologiškos moliūgų sėklos, KN1212	Kinija	Trifluralinas	0,012 ± 0.006 (mg/kg)
Tkemali padažas žalias, KN2103	Gruzija	Benzoinė rūgštis; Sorbo rūgštis	913,7 ± 103.3 (mg/kg); 554,4 ± 39.9 (mg/kg)
Sausainiai Chaynie, KN1905	Ukraina	Akrilamidas	1173 ± 122 (µg/kg)
VafLIAI Kreminis aromatas	Ukraina	Bendras trans riebalų rūgščių kiekis riebaluose	31,52 ± 0.75 (g/100 g)
Vynuogės KN080610	Turkija	Acetamipridas	2,3 ± 1,2 (mg/kg)
Konditerijos gaminiai, turintys kakavos-saldainiai KROKUS SO VKUSOM KARAMELI	Ukraina	Bendras trans riebalų rūgščių kiekis riebaluose	2,96 ± 0.10 (g/100 g)
Saulėgražų sėklos juodu lukštu	Moldova	Chlorpirifosas	0,046 ± 0,023 (mg/kg)
Šaldytas tortas HONEY	Ukraina	Bendras trans riebalų rūgščių kiekis riebaluose	5,72 ± 0.18 (g/100 g)
Ryžiai ilgagrūdžiai	Brazilija	Triciklazolas	0,04 ± 0,02 (mg/kg)

2020 m. atlikti 117 503 (iš jų – 234 audinių dėl Covid-19 mėginiai) tyrimai pagal **Gyvūnų užkrečiamųjų ligų valstybinės veterinarinės stebėsenos programą**, iš kurių teigiamų atvejų nustatyta 771 (iš jų 74 audinių dėl Covid-19 mėginiai), t.y. 0,7 proc. (2019 m. – 0,9 proc.).

Pagal šią programą atlikta: pasiutligės stebėsenos ir patvirtinimo – 304 tyrimai, pasiutligės oralinės vakcinacijos efektyvumo įvertinimo – 1 662 tyrimai (žandikaulių ir kraujo serumo), galvijų bruceliozės stebėsenos – 39 804 tyrimai (kraujo serumo mėginiai), enzootinės galvijų leukozės stebėsenos – 42 067 tyrimai (kraujo serumo mėginiai), galvijų bruceliozės ir enzootinės galvijų leukozės 2 875 tyrimai (pieno mėginiai), klasikinio kiaulių maro stebėsenos – 480 tyrimų, afrikinio kiaulių maro stebėsenos – 20 616 tyrimų (ištirti 31 578 mėginiai, kadangi buvo pradėti atlikti jungtinių mėginių tyrimai). Taip pat, atlikti 1 737 Aujeskio ligos stebėsenos tyrimai, avių ir ožkų bruceliozės ir avinų epididimito ligos stebėsenos – 5 091 tyrimas, paukščių gripo stebėsenos – 2 245 tyrimai.

Vykdamas bičių ligų stebėsenos programą atlikti 2 782 tyrimai, nustatyti 146 amerikinio puvinio atvejai.

Pagal žuvų ligų stebėsenos programą atlikti 67 tyrimai, ligų atvejų nenustatyta.

Vykdamas užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų stebėseną ištirti 4 836 galvijų, avių ir ožkų mėginiai, taip pat ištirti 847 elnių, briedžių, stirnų mėginiai dėl lėtinės elnių išsekimo ligos.

2020 m. tiriant salmoneliozės paplitimą buvo ištirta 420 paukščių mėginių, salmonelių nustatyta 12-oje mėginių. 9 mėginiuose rasta *S. Enteritidis*, 1 mėginyje – *S. Mbandaka*, 1 mėginyje – *S. Infantis*, 1 mėginyje – *Salmonella* spp. (spontaninė).

2020 m. trichineliozės atžvilgiu buvo ištirti 10 254 šernų, 123 kiaulių ir 150 kitų gyvūnų rūšių mėginiai. 14 šernų mėginių nustatyta trichinelių lervų. Taip pat, Vilniaus, Šiaulių, Panevėžio, Telšių VMVT veterinarijos inspektoriams organizuoti 5 praktiniai mokymai „Trichinelių lervų aptikimas pamatiniu metodu (Europos Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/1375), metodo kokybės užtikrinimo reikalavimai“. Apmokyta 15 veterinarijos gydytojų.

2020 m. atlikus 230 gyvūnų (38 naminių ir 192 laukinių) laboratorinius tyrimus dėl pasiutligės, pasiutligės atvejų nenustatyta. Paskutiniai pasiutligės atvejai Lietuvoje buvo registruoti prie sienos su Baltarusija – 2018 m. rudenį pasiutligė diagnozuota lapei, 2015 m. rudenį – usūriniam šuniui ir lapei.

2020 m. 79,29 proc. tirtų laukinių gyvūnų buvo suėdę jaukus su vakcina nuo pasiutligės, vakcinacijos efektyvumas pagal antikūnių susidarymą prieš pasiutligės virusą siekė 37,78 proc., 2019 metais – 78,46 proc. tirtų laukinių gyvūnų buvo suėdę jaukus su vakcina nuo pasiutligės, vakcinacijos efektyvumas pagal antikūnių susidarymą prieš pasiutligės virusą siekė 33,91 proc.

Afrikinio kiaulių maro (AKM) zona tiek Lietuvoje, tiek Europoje ir toliau plečiasi, todėl, kaip ir ankstesniais metais, VMVT vykdė sustiprintą kiaulių ir šernų stebėseną ir kontrolę dėl AKM. 2020 m. ištirti 31 578 naminių kiaulių bei šernų kraujo ir organų mėginiai, 447 mėginiuose buvo nustatytas AKM. 27 018 tirtų mėginių buvo šernų (414 nustatytas AKM), 4 560 – kiaulių (33 nustatytas AKM). Instituto Patologinių anatominių ir histologinių tyrimų skyriuje paruošti 18 687 mėginiai kituose skyriuose vykdomų AKM bei kitų tyrimų atlikimui.

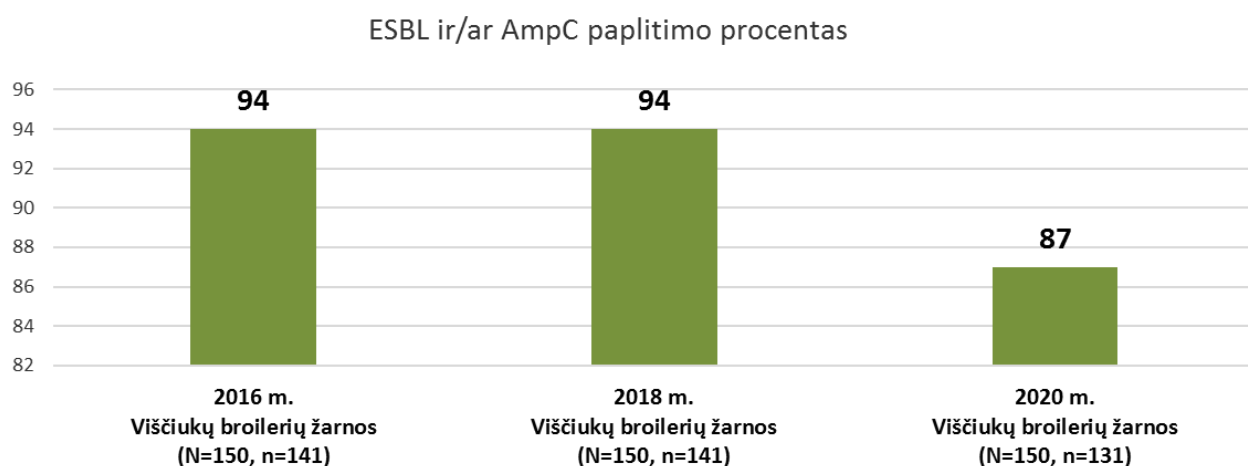
2020 m. toliau skirtas didelis dėmesys **antimikrobiniam preparatams** atsparių mikroorganizmų atsiradimo priežasčių analizei ir plitimo prevencijai. Nuo 2014 m. Lietuva kartu su kitomis Europos Sąjungos šalimis vykdo zoonotinių ir simbiotinių bakterijų antimikrobinio atsparumo stebėseną. Institute atliekami Lietuvoje užaugintų naminių gyvūnų (naminių paukščių, kiaulių) ir mėsos produktų mėginių (broilerių, jautienos, kiaulienos), atrinktų iš mažmeninės prekybos, bakterijų paplitimo ir antimikrobinio atsparumo tyrimai. Kas antri metai pakaitomis yra tiriami naminiai paukščiai bei kiaulės.

2020 metais, vykdant zoonotinių ir simbiotinių bakterijų paplitimo viščiukuose broileriuose, vištose dedeklėse, mėsinuose kalakutuose ir šviežioje viščiukų broilerių mėsoje bei jų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms programą, ištirti 575 mėginiai.

2020 m. buvo išanalizuoti ir apibendrinti 2019 m. Institute vykdytų zoonotinių ir simbiotinių bakterijų paplitimo bei jų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms tyrimų rezultatai. Parengtos ataskaitos: „2019 m. *Salmonella* spp. paplitimo naminiuose paukščiuose, šviežioje vištienoje ir kiaulių skerdenoje, jų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms ataskaita“, „2019 m. fermentus produkuojančių ir simbiotinių *Escherichia coli*, išskirtų iš penimų kiaulių, šviežios kiaulienos ir jautienos bei atsparumo antimikrobinėms medžiagoms ataskaita“. Tyrimų rezultatai pateikti VMVT bei EFSA.

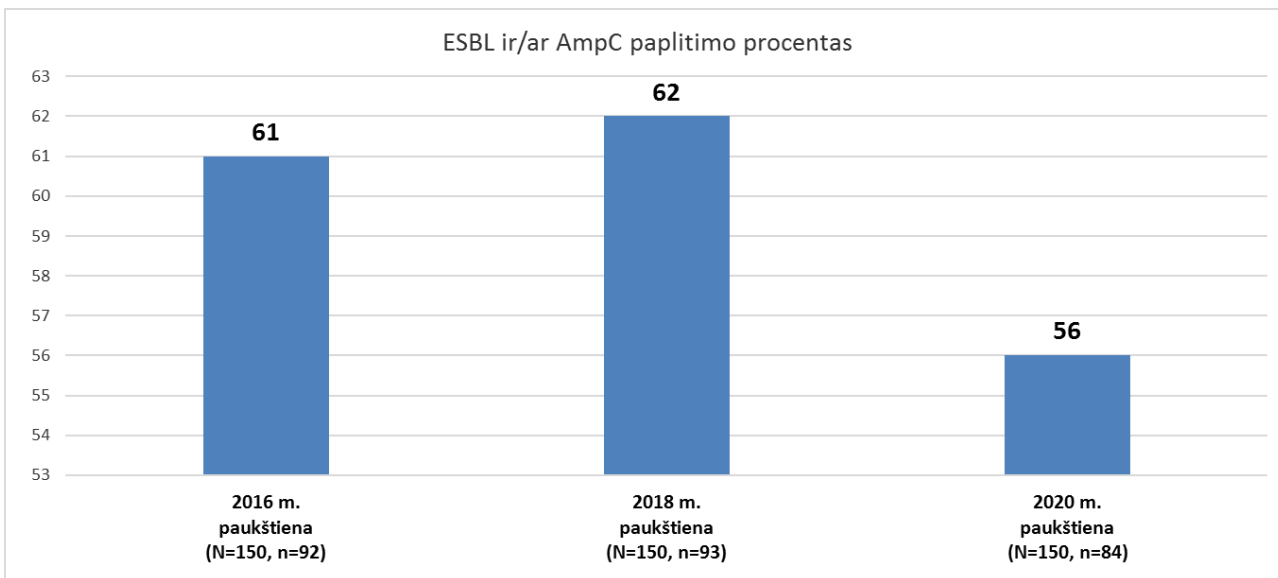
2020 m. Instituto Bakteriologinių tyrimų skyriuje buvo atliekami zoonotinių ir simbiotinių bakterijų paplitimo viščiukuose broileriuose ir šviežioje viščiukų broilerių mėsoje ir jų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms nustatymo tyrimai. Stebėsenos tikslais iš naminių paukščių aklujų žarnų mėginių, paimtų skerdziant viščiukus broilerius, buvo išskiriamos *Campylobacter* spp., simbiotinės ir prailginto veikimo spektro beta laktamazės produkuojančios *E.coli* bei nustatomas jų atsparumas antimikrobinėms medžiagoms. Iš viščiukų broilerių šviežios mėsos mėginių, paimtų mažmeninės prekybos vietose, buvo išskiriamos prailginto veikimo spektro beta laktamazės produkuojančios *E.coli* ir nustatomas jų atsparumas antimikrobinėms medžiagoms. Per metus buvo stebimas ne daugiau kaip vienas kiekvienos bakterijų rūšies izoliatas, išskirtas iš to paties viščiukų broilerių pulko. Aklujų žarnų ir mėsos mėginiai buvo tolygiai išdėstyti kiekvieną mėnesį, siekiant apimti visus metų laikus.

2020 m. ištirti 425 viščiukų broilerių aklųjų žarnų mėginiai siekiant išskirti *Campylobacter* spp. ir 150 mėginių simbiotinių ir prailginto veikimo spektro beta laktamazes produkuojančių *E.coli* nustatymui. Mėginiai pristatyti iš 4 didžiausių skerdyklų. Aklųjų žarnų mėginiai buvo imami atsitiktinės atrankos būdu, iš paskerstų viščiukų broilerių, užaugintų Lietuvos Respublikos teritorijoje. Visiems išskirtiems *C.jejuni*, *C.coli* ir prailginto veikimo spektro beta laktamazes produkuojančių *E.coli* izoliatams ir 100-ai vnt. simbiotinių *E.coli* izoliatų atlikti atsparumo antimikrobinėms medžiagoms tyrimai minimalios inhibicinės koncentracijos metodu. Iš viso buvo išskirta 291 (68 proc.) *Campylobacter* spp. bakterijų kultūra, iš kurių buvo išskirta 227 vnt. (78 proc.) *C. jejuni* bakterijų, 64 vnt. (22 proc.) – *C.coli*. Ištyrus 150 aklųjų žarnų mėginių, buvo nustatyta 131 (87 proc.) prailginto veikimo spektro beta laktamazes produkuojančių *E.coli* izoliatas.

2 pav. 2016 m., 2018 m. ir 2020 m. iš viščiukų broilerių aklųjų žarnų išskirtų *E.coli*, produkuojančių prailginto veikimo spektro beta laktamazes, paplitimo palyginimas (proc.)

Beta laktamazes produkuojančių *E.coli* nustatymui buvo ištirta 150 šviežios viščiukų broilerių mėsos mėginių. Buvo nustatyti 84 (56 proc.) prailginto veikimo spektro beta laktamazes produkuojančių *E.coli* izoliatai: 46 *E.coli* izoliatai, produkuojantys ESBL ir 38 – AmpC beta laktamazes. Karbapenemazes produkuojančių *E.coli* išskirtų nebuvo.

3 pav. 2016 m., 2018 m. ir 2020 m. iš viščių broilerių šviežios mėsos mėginių išskirtų *E.coli*, produkuojančių prailginto veikimo spektro beta laktamazes, paplitimo palyginimas (proc.)

Laboratorinius tyrimus atliekančiuose skyriuose buvo įdiegta daugiau nei 30 naujų tyrimų metodų. Molekulinės biologijos ir GMO tyrimų skyriuje pradėti vykdyti naujų 8 GMO sojos ir rapsų linijų tyrimai. Įdiegti nauji tyrimų metodai: Noro viruso nustatymas AT-PGR metodu bei Hepatito A nustatymas AT-PGR metodu. Šie tyrimai Molekulinės biologijos ir GMO skyriuje bus atliekami augaluose, jų dalyse, maisto produktuose ir vandenyje. 2020 m. toliau skirtas didelis dėmesys viso genomo sekvenavimo (angl. *WGS – Whole Genome Sequencing*) tyrimų plėtrai. Viso genomo sekvenavimas turi ypatingą reikšmę per maistą plintančių protrūkių (ypač tarptautiniu mastu) tyrimui, pagrindinio šaltinio atsekamumui, epidemiologinei analizei, kylančių rizikų nustatymui, taip pat tiksliam išskirtų bakterijų identifikavimui, virulentiškumo nustatymui, atsparumo antimikrobiniams preparatams įvertinimui, naujų patogenų aptikimui ir valdymui.

Maisto produktų mikrobiologinių tyrimų skyriuje įdiegtas ir parengtas akreditacijai metodas „*Listeria monocytogenes* augimo potencialo nustatymas gatavuose maisto produktuose“.

Serologinių tyrimų skyriuje pradėti antikūnų (Ak) prieš kiaulių proliferacinės enteropatijos/ileito sukėlėją (*Lawsonia intracellularis*) nustatymo tyrimai bei (Ak) prieš SARS-CoV-2 virusą nustatymo tyrimai.

Atsižvelgdami į kačių veislynų savininkų padidėjusį susidomėjimą kačių koronavirusinės infekcijos (FCoV) diagnostika, Virusologinių tyrimų skyriuje buvo įdiegtas FCoV tyrimas realaus laiko AT-PGR metodu iš kraujo, išmatų, ascito. Šiuo metodu ankstyvoje stadijoje nustatyta FCoV infekcija padeda atskirti sergančias ir ją platinančias kates – besimptomės ligos nešiotojas bei imtis prevencinių veiksmų.

Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) ekspertų išorinio vertinimo rekomendacijomis dėl biologinės saugos ir biologinio saugumo reikalavimų įgyvendinimo, parengtas Instituto laboratorijos biosaugos gairių projektas. 2020 m. spalio 16 d. patvirtinti mikroorganizmų, su kuriais susiduriama Instituto darbe klasifikavimo į rizikos grupes kriterijai ir mikroorganizmų rizikos grupės.

SARS-CoV-2 TYRIMAI

Kilus koronaviruso (Covid-19) pandemijai, Institute buvo pradėti vykdyti žmonių SARS-CoV-2 viruso nustatymo tyrimai.

2020 m. iš viso atlikti 160 528 SARS-CoV-2 tyrimai, teigiamų atvejų nustatyta 20 661.

Atlikti pirmieji Lietuvoje SARS-CoV-2 serologiniai antikūnų nustatymo tyrimai audinėms, pradėti atlikti audinių, sergančių Covid-19, patologiniai anatomiciniai ir histologiniai tyrimai.

2020 m. dėl SARS-CoV-2 buvo ištirti 234 audinių mėginiai, nustatyti 74 teigiami atvejai.

RIZIKOS VERTINIMAS, MOKSLINĖS NUOMONĖS, LABORATORINIŲ TYRIMŲ REZULTATŲ VERTINIMAS

Rizikos vertinimas, mokslinės nuomonės

2020 m. teikta mokslinė ir techninė pagalba rizikos vertinimo klausimais.

Maisto rizikos vertinimo srityje iš viso parengta 51 mokslškai pagrįsta nuomonė bei poveikio sveikatai vertinimas.

2020 m. buvo parengta **18 mokslškai pagrįstų nuomonių** dėl: NMVRVI nustatytų švino ir chromo kiekių ciberžolės milteliuose; pieno miltelių tinkamumo vartoti terminų nustatymo ir rodiklių termino nustatymui ir pratęsimui; iš Alytaus rajone kilusio gaisro teritorijų atrinktų mėginių atliktų dioksinų tyrimų ir jų rezultatų bei pateikti pasiūlymai rizikos valdymui ir rekomendacijos dėl gyvūnų kepenyse ir vištų kiaušiniuose nustatytų dioksinų, furanų ir PCB (3 nuomonės); iš Alytaus rajone kilusio gaisro teritorijų atrinktuose laukinių žvėrių mėginiuose nustatytų dioksinų kiekio palyginimo su naminių gyvūnų kepenyse reglamentuojamais dioksinų DLK; ditiokarbamatų galimo natūralaus kiekio susidarymo shiitake grybuose ir nustatyti ditiokarbamatų vertinimo shiitake grybuose principai; salotose nustatytų *E. coli* kiekio; meduje nustatytų PCDD/PCDF ir PCB rizikos sveikatai; maisto papildų, kurių sudėtyje yra vitamino D, saugaus suvartojimo; nustatyto arseno Atlanto menkėje rizikos vertinimo; Veterinary and Food Lab. (Estonia) protokole pateiktų medaus autentiškumą įrodančių tyrimų rezultatų ir tyrimų,

galinčių įvertinti medaus klastotes; 2-dimetilaminoetanolio (DMAE) panaudojimo maisto papilduose; nustatyto glifosato grikių kruopose su daržovėmis rezultato įvertinimo; *B. cereus* nustatymo maisto produktuose tikslingumo vykdant per maistą plintančių ligų protrūkių tyrimus; koagulazę gaminančių stafilokokų nustatymo maisto produktuose tikslingumo vykdant per maistą plintančių ligų protrūkių tyrimus; papildomų mikroorganizmų nustatymo maisto produktuose tikslingumo vykdant per maistą plintančių ligų protrūkių tyrimus; į lietuvių kalbą išverstos ir VMVT pateiktos rekomendacinės gairės dėl į rinką pateiktų gatavų vartoti produktų mikrobiologinių tyrimų rezultatų vertinimo.

Maisto produktų mėginiuose nustatytus didžiausią leistiną kiekį viršijantį pesticido ar kito cheminio teršalo bei maisto priedo likutį, atliekamas medžiagos poveikio sveikatai vertinimas, t.y., vertinamas trumpalaikis (ūmus) ar ilgalaikis (lėtinis) poveikis vartotojams atsižvelgiant į maisto suvartojimo duomenis. **2020 m. atlikti 33 poveikio sveikatai vertinimai** dėl: nustatytų pesticidų likučių maisto produktuose – 25, policiklinių aromatinių angliavandenilių – 8.

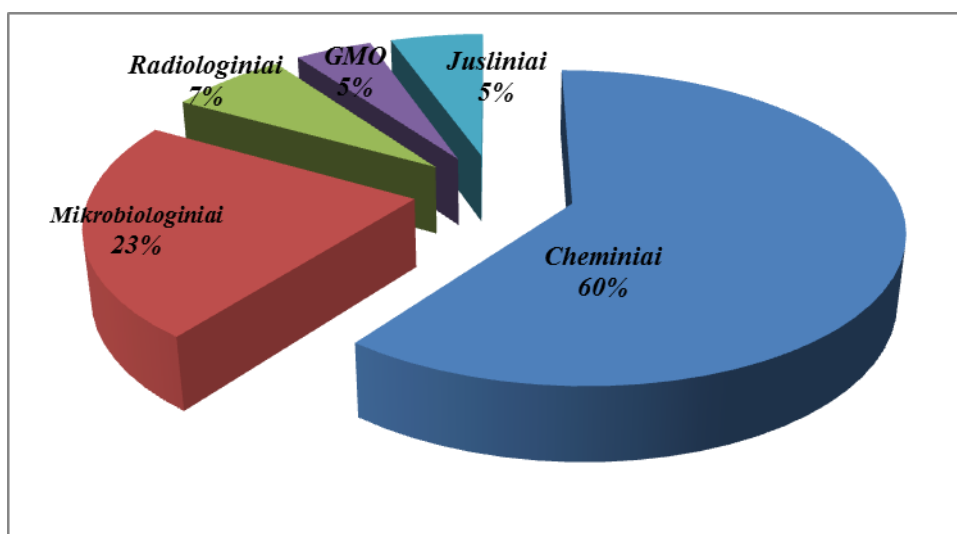
Gyvūnų užkrečiamųjų ligų, gyvūnų gerovės, pašarų bei kitais aktualiais veterinarijos rizikos vertinimo klausimais parengti **23 rizikos vertinimai bei mokliškai pagrįstos nuomonės** dėl: kokcidiostatikų didžiausių leidžiamų koncentracijų (DLK) visaverčiuose pašaruose; dioksinų foninių lygių žaliaviniame piene, dioksinų laboratorinių tyrimų rezultatų pašaruose ir rekomendacijų pateikimo; žaliavinio pieno taršos dioksinais vertinimo; pašarų techninių reglamentų; dioksinų maksimaliai leidžiamų lygių laukiniuose gyvūnuose; naminių paukščių rizikos užsikrėsti didelio patogeniškumo paukščių gripu (DPPG) nuo migruojančių laukinių paukščių ir naminių paukščių, laikomų kaimyninėse šalyse, kuriose pasireiškė liga; maksimalių nepageidaujamų medžiagų kiekių pašaruose; 2020 metų geriamojo vandens, augalinio ir gyvūninio maisto, pašarų stebėsenos plano galimai taršai dėl gaisro, kilusio UAB „Ekologistika“ padangų perdirbimo sandėlyje; *Salmonella spp.* užkrėstų kiaulių skerdimo ir poveikio žmonių sveikatai; gyvulių auginimo atnaujinimo UAB „Ekologistika“ gaisro paveiktoje teritorijoje Alytaus rajone; pašarų importo į trečiąsias šalis; genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) ir gyvūninių komponentų reglamentavimo pašaruose; koronaviruso infekcijos (COVID-19 ligos) patekimo ir plitimo rizikos audinių ūkiuose; dioksinų meduje tyrimų rezultatų vertinimo; rekomendacijos dėl gyvulių auginimo atnaujinimo UAB „Ekologistika“ gaisro paveiktoje teritorijoje; kokcidiostatikų didžiausių leidžiamų koncentracijų (DLK) visaverčiuose pašaruose paukščiams; vitaminų tyrimų pašaruose; biocidinių preparatų pateikimo į rinką, jų registravimo ir paraiškų teikti į rinką vertinimo reikalavimų pakeitimo; rekomendacijos medžiagų liekanų gyvūnuose ir jų mėsoje, piene, paukštienoje, kiaušiniuose, žvėrienoje, žuvyse ir meduje stebėsenos 2021 metų planui; kraujo tyrimų rodiklių rezultatų vertinimo fiziologinių normų atitikimui; rekomendacijos 2021 metų valstybiniam pašarų stebėsenos planui; koronaviruso infekcijos

(COVID-19 ligos) patekimo ir plitimo rizikos audinių ūkiuose (atnaujinta); pašarų ženklime pateikiamos informacijos.

Laboratorinių tyrimų rezultatų vertinimas

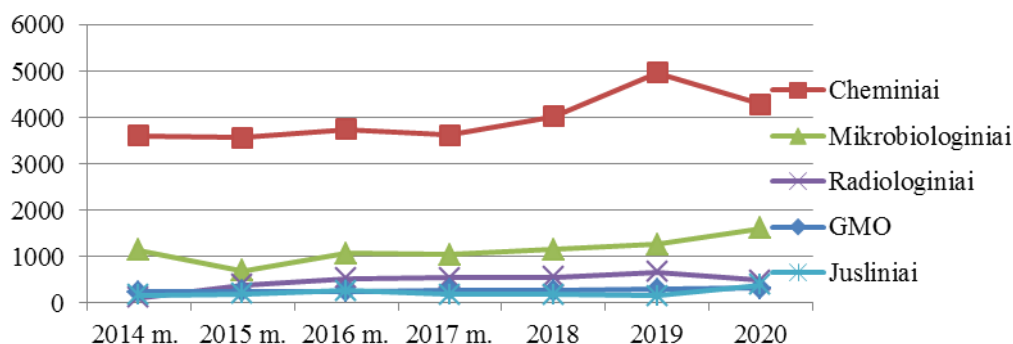
Maisto rizikos vertinimo skyrius per 2020 metus parengė **7096** maisto produktų ir jų žaliavų mėginių laboratorinių tyrimų rezultatų vertinimo išvadas. Išvados parengtos 12 196 valstybinių bei savikontrolės mėginių tyrimų rezultatams. 2020 metais bendras parengtų išvadų kiekis (tiek valstybiniais, tiek savikontrolės mėginiais) yra sumažėjęs 3,2 % lyginant su 2019 m.

Vertinant tyrimų rezultatų atitiktį teisės aktų reikalavimams bei gamintojo deklaruojamiems rodikliams, vadovaujamosi Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimais bei gamintojo pateiktais produkto sertifikatais ar specifikacijomis. Analizuojant 2020 m. parengtų išvadų duomenis valstybiniais mėginiais, didžiausią dalį sudarė cheminių tyrimų rezultatų vertinimas – 60,4 proc. ir mikrobiologinių tyrimų rezultatų vertinimas – 22,7 proc. Mažesnę dalį parengtų išvadų sudarė radiologinių tyrimų rezultatų vertinimas – 6,9 proc., GMO tyrimų rezultatų vertinimas – 4,5 proc. ir juslinių tyrimų rezultatų vertinimas – 5,5 proc. (4 pav.).

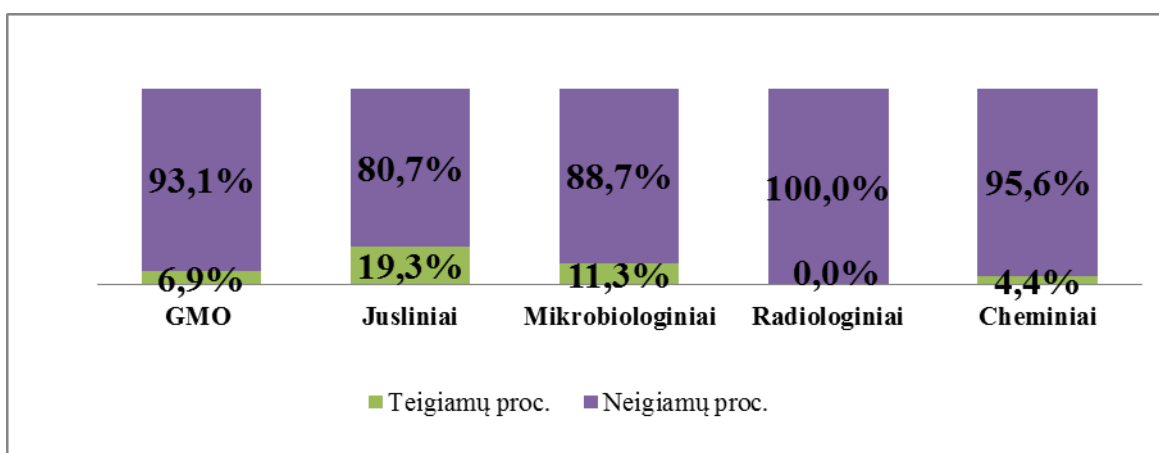
4 pav. Parengtų valstybinių mėginių tyrimų rezultatų vertinimo išvadų kiekis (proc.) pagal tyrimų rūšis, 2020 m.

Analizuojant duomenis matyti, kad pastaraisiais metais padaugėjo parengtų išvadų juslinių tyrimų rezultatams – 144,6 proc., mikrobiologinių tyrimų rezultatams – 26,6 proc. bei GMO tyrimų rezultatams – 7,7 proc. Radiologinių tyrimų rezultatams parengtų išvadų skaičius sumažėjo – 26,2 proc., o cheminių tyrimų rezultatams parengtų išvadų skaičius sumažėjo – 13,6 proc. lyginant su 2019 m.

5 pav. Parengtų išvadų skaičius pagal atliktų tyrimų rūšis 2014–2020 m.

Įvertintų valstybinių mėginių tyrimų rezultatų procentinis pasiskirstymas pagal tyrimų rūšis pateiktas 6 pav. Vertinant gautus duomenis matyti, kad daugiausiai valstybės kontrolės metu atrinktų mėginių laboratorinių tyrimų rezultatų, neatitikusių ES, Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimų bei gamintojo deklaruojamų rodiklių nustatyta juslinių tyrimų metu – 19,3 proc. (nuo juslinių mėginių sk.), mikrobiologinių tyrimų metu – 11,3 proc., GMO tyrimų metu 6,9 proc., cheminių tyrimų metu – 4,4 proc. Teigiamų atvejų nenustatyta radiologinių tyrimų metu.

6 pav. Maisto produktų valstybinių mėginių laboratorinių tyrimų rezultatai (proc.) pagal tyrimų rūšis 2020 m.

Veterinarijos rizikos vertinimo skyriuje per 2020 metus parengtos **3 742** maisto produktų žaliavų bei pašarų mėginių laboratorinių tyrimų rezultatų vertinimo išvados. Analizuojant 2020 metais parengtų vertinimo išvadų duomenis, didžiausią dalį teiktų vertinimo išvadų sudarė valstybinės medžiagų liekanų gyvūnuose ir jų mėsoje, piene, paukštienoje, kiaušiniuose, žvėrienoje, žuvyse ir meduje stebėsenos plano mėginių tyrimų rezultatų vertinimas – 2 647 (70 proc.) išvados, atitinkamai importuojamų pašarų valstybinė stebėsenos ir kontrolės mėginių tyrimų rezultatų vertinimo išvados – 637 (17 proc.), valstybinės pašarų stebėsenos ir kontrolės mėginių tyrimų rezultatų vertinimo išvados - 390 (10 proc.), taip pat 2020 metais buvo teikiamos vertinimo

išvados mėginių rezultatams, kurie buvo atrinkti pagal valstybinį planą dėl taršos stebėsenos padangų gaisro paveiktose Alytaus teritorijose, pateiktų išvadų skaičius – 68 (2 proc.).

2020 m. Institute pradėta teikti nauja paslauga maisto verslo operatoriams – maisto produktų tinkamumo Lietuvos Respublikos rinkai atitikties įvertinimas. Atlikus laboratorinius tyrimus įvertinami tyrimų rezultatai, atsižvelgiant į Europos Sąjungos arba nacionalinių teisės aktų reikalavimus ir/ arba gamintojo nurodytą saugą bei kokybę apibrėžiančių parametrų reikšmes. Įvertinus kiekvieną tyrimą atskirai, pateikiama apibendrinanti išvada dėl produkto tinkamumo Lietuvos Respublikos rinkai. Išvada kartu su visa informacija apie maisto produktą pateikiama maisto produkto tinkamumo Lietuvos Respublikos rinkai atitikties įvertinimo protokole. Šis protokolas – pagalba maisto verslo operatoriams, tiekiantiems maisto produktus į mažmeninės prekybos subjektus

MOKSLINĖ VEIKLA

Institute buvo tęsiami moksliniai tiriamieji darbai, dalyvauta bei skaityti pranešimai mokslinėse konferencijose, rengtos mokslinės publikacijos.

2020 m. Institute dirbo 12 darbuotojų, turinčių mokslinius laipsnius. Parengti ir paskelbti 8 moksliniai straipsniai ir publikacijos (bendradarbiaujant su kitų mokslo institucijų mokslininkais). Pagrindinės mokslinės temos, nagrinėtos 2020 m. – afrikinio kiaulių maro (AKM) paplitimas šernų populiacijoje; AKM viruso išgyvenamumas užkastose šernų skerdenose; smulkiųjų atrajotojų kazeozinis limfadenitas; enzootinės galvijų leukozės imunologiniai tyrimai ir paplitimas Lietuvoje; bičių bakterinės ir virusinės ligos Lietuvos bitynuose; arklių erkinio encefalito paplitimas ir ligos atsiradimui įtakos turintys faktoriai; *Salmonella* spp., *Escherichia coli* paplitimas gyvūnuose bei mėsoje ir jų atsparumas antimikrobinėms medžiagoms; zearalenono ir jo metabolitų koncentracijų svyravimai pieninių karvių organizmo skysčiuose ir poveikis karvėms; paprastųjų raudonėlių ir vaistinių čiobrelėlių ekstraktų panaudojimas siloso higieninės kokybės gerinimui ir mikotoksinų koncentracijos mažinimui bei kitos aktualios temos.

Institute buvo vykdomi moksliniai tyrimai pagal paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 metų programos priemonę „Bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtos taikomųjų mokslinių tyrimų programos“. 2020 m. buvo vykdomi bičių užkrečiamųjų ligų sukėlėjų ir medaus taršos tyrimai Lietuvos Respublikos bitynuose. Alytaus rajono gaisro taršos ir gretimose teritorijose esančiuose bitynuose buvo atlikta bičių medaus taršos sunkiųjų metalų (arseno, gyvsidabrio, kadmio, švino) likučiais analizė. 100 Lietuvos bitynų buvo tiriamas Amerikinio bičių perų puvinio sukėlėjo *Paenibacillus larvae* sporų paplitimas. Taip pat, buvo atlikti bičių virusinių ligų tyrimai siekiant nustatyti jų paplitimą Lietuvoje. Parengtos ir publikuotos tyrimų ataskaitos.

Vykdyti du tarptautiniai moksliniai projektai – VACDIVA „H2020-SFS-2019-1 „Vakcina nuo afrikinio kiaulių maro“ ir Horizont 2020 projektas „Viena Sveikata“, Europos Jungtinis Projektas (plačiau apie projektus – skyriuje „Projektai, vizitai, svarbiausi renginiai/įvykiai“).

Atstovauta ir dalyvauta Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) mokslinių tinklų veikloje: Zoonozės stebėsenos duomenų, Mikrobiologinės rizikos vertinimo, Cheminės stebėsenos duomenų rinkimo, Keitimosi kylančiomis rizikomis, GMO rizikos vertinimo, Nanotechnologijų maiste ir pašaruose rizikos vertinimo, Komunikacijos ekspertų. Skaityti pranešimai VMVT ir EFSA atstovo Lietuvoje organizuotame kasmetiniame pasitarime, skirtame geresniam bendradarbiavimui ir pasikeitimui informacija su EFSA. Skaitytas pranešimas „Zearalenono ir jo metabolitų koncentracijų svyravimai pieninių karvių organizmo skysčiuose ir poveikis karvėms“ Lietuvos mokslų akademijos Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslo centro organizuotoje nacionalinėje jaunųjų mokslininkų konferencijoje.

Vadovauta penkiems studentų baigiamiesiems bakalauro darbams. Darbų temos – „Afrikinio kiaulių maro imunologiniai diagnostikos metodai ir jų palyginimas“, „Erkinio encefalito imunologiniai tyrimai ir ligos paplitimas Lietuvos gyvūnų populiacijoje“, „Enzootinės galvijų leukozės imunologiniai tyrimai ir paplitimo Lietuvoje analizė“, „Imunologiniai galvijų Ku karštligės tyrimai ir paplitimo Lietuvoje analizė 2016-2019 metais“ (Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) Fundamentinių mokslų fakulteto studentai), „Lietuvoje cirkuliuojančio afrikinio kiaulių maro viruso fragmento MGF505-10R molekulinė analizė“ (Vilniaus universiteto (VU) studentė). Darbų vadovai – dr. Jūratė Buitkuvienė, Simona Pilevičienė.

Vadovauta dviem magistrų baigiamiesiems darbams. Darbų temos - "*Listeria monocytogenes* genetinių profilių nustatymas pulsuojančio lauko gelektroforezės metodu" (VU Gyvybės mokslų centro Biomokslų instituto magistrantė) ir "Gyvūninių komponentų rūšies nustatymas naminių gyvūnų pašaruose" (Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto magistrantė). Darbų vadovas – dr. Vaclovas Jurgelevičius.

Instituto atstovai dalyvavo Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Veterinarijos akademijos Veterinarinės medicinos VI kurso studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijoje, taip pat pirmininkavo Vilniaus kolegijos Agrotechnologijų fakulteto Maisto technologijos katedros studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijai. Dalyvavo baigiamųjų darbų gynimo komisijos posėdyje vertinant LSMU Veterinarijos akademijos Veterinarinės maisto saugos I pakopos nuolatinių ir iššestinių studijų baigiamųjų darbų praktinę vertę.

Institute praktiką atliko 4 studentai iš LSMU Veterinarijos akademijos Veterinarijos fakulteto, VDU bei Vilniaus kolegijos.

KOKYBĖS VADYBOS SISTEMA

2020 metų balandžio 9 d. Institutas pakartotinai akredituotas naujam 5 metų periodui pagal standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 reikalavimus. Nacionalinio akreditacijos biuro naujai išduotas akreditavimo pažymėjimas galioja iki 2025-04-08 ir liudija, kad NMVRVI įdiegta kokybės vadybos sistema atitinka standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 „*Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliami bendrieji reikalavimai*“ nuostatas. Institutui suteikti 2 akreditavimo srities lankstumo atvejai:

1. Akredituotus metodus aprašančių dokumentų naujų leidimų arba juos pakeičiančių tapusių dokumentų taikymas;
2. Akredituotų metodų pritaikymas kliento poreikiams.

Instituto akreditavimo sritis viešinama interneto svetainėje adresu <http://nmvrvi.lt/laboratoriniai-tyrimai-2/kokybes-vadyba-akreditacija/>. Aktuali akreditavimo sritis naujai tvirtinama kiekvieną kartą peržiūrint ir keičiant tyrimų metodus lanksčios akreditavimo srities ribose. Ši galimybė leidžia Institutui greičiau reaguoti keičiantis Europos Sąjungos teisės aktams, standartams ir užsakovų reikalavimams ir praktikoje taikyti pasikeitusius tyrimų metodus, atitinkančius užsakovų poreikius.

2020 metais vyko Instituto techninio atsinaujinimo darbai, kurie yra būtini diegiant naujus tyrimų metodus, tobulinant esamus ir siekiant įgyvendinti Instituto, kaip Nacionalinės etaloninės laboratorijos (NRL) funkcijas, nustatytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019-12-11 Nutarimu Nr. 1237 „Dėl Europos parlamento ir tarybos reglamento (ES) Nr. 2017/625 įgyvendinimo“.

2020 m. balandžio 6 d. NMVRVI, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. B1-231 „Dėl Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto paskyrimo oficialiąja laboratorija“, paskirtas oficialiąja laboratorija mėginių, paimtų vykdant oficialiąją maisto ir veterinarinę kontrolę ir kitą oficialią veiklą, laboratoriniams bei diagnostiniams tyrimams atlikti Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka.

Kokybės vadybos sistemos įgyvendinimas Institute kontroliuojamas vidaus ir išoriniais auditais. 2020 metais Instituto skyriuose atlikti 47 vidaus auditai. Auditus Institute atliko ir VMVT Vidaus audito skyriaus auditoriai bei Europos Komisijos Maisto ir Veterinarijos tarnybos atstovai.

2020 m. kovo – liepos mėn. Instituto Vilniaus laboratorijoje, Kauno ir Klaipėdos teritoriniuose skyriuose auditą atliko VMVT Vidaus audito skyriaus auditoriai. Šis planinis vidaus auditas vykdytas pagal VMVT direktoriaus patvirtintą 2020 m. VMVT Vidaus audito skyriaus veiklos planą. Audito metu vertinta Instituto vykdoma veikla – valstybinės kontrolės / stebėsenos

metu atrinktų mėginių tyrimų atlikimo procedūra. Audituojuose skyriuose įvertintos 2019 m. atrinktų Maisto mėginių priėmimo, paskirstymo, tyrimų atlikimo, rezultatų pateikimo, apmokėjimo už tyrimus procedūros bei šių procedūrų vykdymo kontrolė, informavimas ir dokumentavimas. Audito ataskaitoje pateikiamos bendros išvados, deklaruojama, kad Maisto produktų mikrobiologiniai ir cheminiai tyrimai Institute atliekami teisės aktų nustatyta tvarka.

VMVT buvo parengti ir pateikti 8 įvairaus pobūdžio klausimynai apie Institute atliekamus gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolės, maisto produktų saugos ir kitus tyrimus, taikomus tyrimo metodus, tyrimų rezultatų kokybės užtikrinimą, darbuotojų kvalifikaciją ir kt. Informacija teikta Malaizijos, Kinijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Rusijos, Vietnamo, Pietų Korėjos atsakingoms institucijoms, siekiant plėsti lietuviškos produkcijos eksporto rinkas.

Instituto kompetencija ir darbuotojų kvalifikacija buvo tikrinama dalyvaujant tarplaboratorinių palyginimų ir tyrimų kokybės tikrinimo programose. Instituto darbuotojų kvalifikacija buvo palaikoma ir keliama organizuojant mokymus, atsižvelgiant į darbuotojų poreikį bei Institutui keliamus naujus uždavinius. Standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 nuostatų įgyvendinimui ir kokybės vadybos sistemos rezultatyvumo gerinimui, metų eigoje organizuoti vidiniai mokymai Instituto darbuotojams vidaus auditų atlikimo, neatitiktųjų valdymo, darbo su LIMS, kompiuterinio raštingumo, matavimo neapibrėžčių skaičiavimo srityse. 2020 metais 161 Instituto darbuotojas kėlė kvalifikaciją vidinių ir išorinių mokymų metu.

VEIKLOS VIEŠINIMAS, INFORMACIJOS VALDYMAS, DUOMENŲ PERDAVIMAS

Kaip ir ankstesniais metais, 2020 m. buvo siekiama, kad Instituto valdoma visuomenei aktuali informacija pasiektų vartotojus, kitus socialinius partnerius, mokslo bendruomenę, klientus. Inicijuotos ir įgyvendintos informacijos sklaidos priemonės. Instituto interneto svetainėje reguliariai skelbti straipsniai, aktuali informacija, rekomendacijos vartotojams – parengta ir paskelbta 40 publikacijų. Taip pat informacija publikuota internetinėje žiniasklaidoje, šalies ir regioninėje spaudoje, socialiniuose tinkluose. Teikta aktuali mokslinė informacija visuomenei dėl SARS-CoV-2 viruso plitimo per maistą ar gyvūnus augintinius rizikos. Parengta 14 publikacijų, kurios skelbtos EFSA nuolatinio atstovo interneto svetainėje. Institutas dalijosi informacija ir rekomendacijomis konferencijų, mokslo renginių, mokymų, seminarų metu. Teikti interviu žiniasklaidai, dalyvauta radijo bei televizijos laidose.

Instituto interneto svetainėje buvo reguliariai atnaujinama informacija, pagal LRV nustatytus bendruosius reikalavimus valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms atitinkamai papildyta puslapio struktūra, išplėstas turinys.

Toliau buvo tobulinama Laboratorijos informacijos valdymo sistema (LIVS). LIVS sistemoje buvo suvienodintos Instituto bei teritorinių jo skyrių Maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinės kontrolės metu atrinktų mėginių ataskaitų pateikimo modulio formos, sukurti papildomi klasynai, automatizuotos funkcijos. Sukurti nauji duomenų įvedimo klasynai LIVS dalyje „Sprendimo taisyklės“, leidžiantys Maisto rizikos vertinimo ir Veterinarijos rizikos vertinimo skyrių specialistams automatiškai pasirinkti tinkamą gautų rezultatų vertinimo išvadą, nuomonę, aiškinimą. „Sprendimo taisyklės“ parinktytys suprogramuotos lietuvių, rusų, anglų kalbomis. LIVS pakeitimai ir naujos funkcijos validuotos, išbandytos ir įdiegtos.

Duomenų perdavimas Europos maisto saugos tarnybai (EFSA).

Kaip ir ankstesniais metais, 2020 m. remiantis teisės aktų reikalavimais elektroninių sąsajų pagalba EFSA perduoti AKM, zoonozių, bakterijų atsparumo antimikrobiniams preparatams ir per maistą plintančių ligų protrūkių tyrimų duomenys, taip pat pesticidų liekanų, cheminių teršalų ir maisto priedų tyrimų duomenys, veterinarinių vaistų liekanų gyvūniniuose produktuose tyrimų duomenys bei vykdytos kontrolės priemonės.

PROJEKTAI, VIZITAI, SVARBIAUSI RENGINIAI, ĮVYKIAI

Projektai

Pagal 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos priemonę 05.5.1-APVA-V-018 „Biologinės įvairovės apsauga“ Institutas baigė vykdyti projektą „GMO laboratorijos atnaujinimas“. Projekto bendras tikslas – sustiprinti genetiškai modifikuotų organizmų rizikos vertinimą ir kontrolę Lietuvos Respublikoje. Projektu buvo siekiama stiprinti genetiškai modifikuotų organizmų rizikos vertinimą ir kontrolę diegiant naujus GMO tyrimo metodus, kurie padėtų greitai ir tiksliai nustatyti ir sustabdyti galimą nekontroliuojamų genetiškai modifikuotų organizmų plitimą šalyje. Buvo įdiegti ir akredituoti nauji metodai GM sojos ir GM rapsų linijų aptikimui, atnaujinta laboratorinė įranga GMO tyrimams.

2020 m. Institutas tęsė ES struktūrinėmis lėšomis finansuojamą projektą Nr. 01.2.1-LVPA-V-835-03-0003 „Maisto autentiškumo ir kokybės nustatymo sistema“. Šio projekto tikslas – sukurti inovatyvią Maisto autentiškumo ir kokybės nustatymo sistemą, paremtą dirbtinio intelekto duomenų apdorojimo algoritmais ir neinvaziniais spektrometriniais metodais. Spektrometrijos metodų pagalba gaunami spektriniai maisto produktų duomenys, o dirbtinio intelekto metodų pagalba duomenys yra apdorojami ir analizuojami identifikuojant maisto kilmę bei tiriamų produktų kokybės parametrus.

Vykdytas 2020-2022 m. Investicijų projektas „Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto techninių gebėjimų stiprinimas“, kurio tikslas sustiprinti Instituto laboratorijų

referencines funkcijas ir oficialius laboratorinius tyrimus maisto ir pašarų saugos bei gyvūnų sveikatos srityse įsigyjant naują ir modernią laboratorinę įrangą, kuri pakeistų fiziškai ir morališkai pasenusią laboratorinių tyrimų įrangą. Vykdamas šį projektą 2020 m. laboratorinė įranga buvo atnaujinta daugelyje Instituto skyrių.

Vykdytas tarptautinis mokslinis projektas VACDIVA „H2020-SFS-2019-1 „Vakcina nuo afrikinio kiaulių maro“. Institutas 2019 m. tapo šio projekto partneriu. Bendras projekto VACDIVA, truksiančio ketverius metus, tikslas – išspręsti AKM problemą Europoje ir AKM apimtose šalyse, teikiant veiksmingą ir saugią (-as) vakciną (-as) ir parengiant vakcinavimo strategiją, kad būtų galima planuoti ir likviduoti AKM. Projekto metu siekiama sukurti saugią vakciną nuo Afrikinio kiaulių maro ir serologines bei virusologines diagnostikos priemones. Projekte dalyvauja 2 Europos tarptautinės referentinės AKM laboratorijos, 6 nacionalinės ES šalių referentinės AKM laboratorijos, 4 mokslinių tyrimų centrai, 2 vakcinų ir AKM diagnostikos rinkinių gamybos kompanijos lyderės. Instituto uždavinys šiame projekte – dalyvauti diagnostikumų kūrimo naujai oralinei ir parenteralinei vakcinoms bei atlikti lauko bandymus.

Pradėtas vykdyti tarptautinis mokslinis projektas Horizont 2020 „Viena Sveikata“. Tai Europos jungtinis projektas, kurio metu vykdomi jungtiniai moksliniai projektai bei mokymai. Projekte dalyvauja 38 organizacijos iš 19 Europos šalių, projekto tikslas – kurti ir konsoliduoti tvarią ES visuomenės sveikatos, veterinarijos ir maisto saugos sistemą.

2020 m. dalyvauta Techninės pagalbos projekte „Gyvūnų sveikatos ir gerovės stiprinimas“ EuropeAid/139306/DH/SER/RS Serbijos Respublikoje. Projekto tikslas – techninė pagalba harmonizuojant ir įgyvendinant ES reikalavimus gyvūnų sveikatos ir gerovės srityse. Projektą įgyvendina tarptautinis konsorciumas.

Vykdytos Bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtos taikomųjų mokslinių tyrimų programos (plačiau apie tai – skyriuje „Mokslinė veikla“).

Panaudojant Klimato kaitos specialiosios programos lėšas įgyvendintas projektas „Fotovoltinė jėgainė“, kurio metu įrengtos saulės fotovoltinės elektrinės, kurių gaminama energija naudojama vidinėms Instituto reikmėms. Taip siekiama sumažinti elektros energijos suvartojimą iš Lietuvos skirstomųjų tinklų bei neigiamą poveikį aplinkai (dėl netiesiogiai išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo).

Dalyvauta projekto „Sveikatiada“ veikloje. „Sveikatiada“ – tai ilgalaikė sveikos gyvensenos ugdymo programa, suteikianti vaikams žinių ir praktinių įgūdžių apie sveikatą, mitybą ir fizinį aktyvumą. Institutas nuo 2014 m. yra projekto „Sveikatiada“ partneris, teikiantis pagalbą kuriant ir įgyvendinant projekto veiklas, skirtas sveikai mitybai.

Vizitai, svarbiausi renginiai

Dėl Covid-19 pandemijos daugelis 2020 m. turėjusių vykti vizitų buvo atšaukti, dauguma renginių, posėdžių, konferencijų vyko nuotoliniu būdu.

Sausio 10 d. Institute organizuotas susitikimas-seminaras „Žuvų ligų problematika akvakultūros sektoriuje“. Jame dalyvavo Lietuvoje veikiančių privačių ir valstybinių akvakultūros įmonių, akvakultūros asociacijų, mokslo įstaigų atstovai, už valstybinę veterinarę kontrolę atsakingi specialistai. Aptartos su akvakultūros sektoriumi susijusios aktualijos ir problemos, galimybės teikti paraišką dėl finansinės paramos iš Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo.

Sausio 30 – 31 d. Instituto vadovai ir atstovai dalyvavo tarptautiniame moksliniame simpoziume „Mokslas, tvariai ir saugiai maisto sistemai stiprinti“, kurį organizavo Latvijos Maisto saugos, gyvūnų sveikatos ir aplinkos institutas BIOR.

Vasario 25 – 26 d. Instituto Patologinių anatominių ir histologinių tyrimų skyriuje organizuoti praktiniai ir teoriniai mokymai Baltarusijos Valstybinio veterinarijos centro specialistams tema „Gyvūninių sudedamųjų dalių nustatymas pašaruose“.

Rugpjūčio 25 d. Instituto darbuotojai nuotoliniu būdu susitiko su projekto „Moksleiviai į Vyriausybę 2020“ dalyviais ir supažindino juos su Instituto veikla, vykdomais Covid-19 tyrimais. Projektą vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybė kartu su Lietuvos moksleivių sąjunga, Nacionaline moksleivių akademija ir ministerijomis.

Gruodžio 10 d. Instituto atstovai dalyvavo ir skaitė pranešimus VMVT bei nuolatinio EFSA atstovo Lietuvoje organizuojamame kasmetiniame pasitarime, skirtame geresniam bendradarbiavimui ir pasikeitimui informacija su EFSA. Pasitarime dalyvavo VMVT, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro, Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos, Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos Agronomijos fakulteto Žemės ūkio ir maisto mokslų instituto ir Kauno technologijos universiteto Maisto instituto atstovai.

2020 m. Instituto specialistai dalyvavo ir skaitė pranešimus VMVT organizuojuose mokymuose bei seminaruose. Skaityti pranešimai „Paukščių gripo rizikos vertinimo rezultatai“, „Antimikrobinio rezistentiškumo tyrimai“, „Veterinarijos priežiūros objektų radiologinė kontrolė, radiacinės taršos rizikos vertinimas įvykus branduolinei ar radiologinei avarijai“ ir kt.

Dalyvauta LR Ministro Pirmininko potvarkiu sudarytos Radiacinės saugos ekspertų darbo grupės veikloje. 2020 m. įvyko 3 šios darbo grupės posėdžiai.

Įvykiai

2020 m. liepos 16 d. Sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga apdovanojo Instituto darbuotojus už indėlį valdant COVID-19 pandemiją. Darbuotojams įteikti specialiai šiai progai sukurti medaliai „Už reikšmingą indėlį Lietuvos žmonių sveikatai“.

7 pav. NMVRVI darbuotojų apdovanojimas „Už reikšmingą indėlį Lietuvos žmonių sveikatai“

Metų pabaigoje buvo baigtas kurti Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto logotipas.

Logotipas sudarytas iš grafinio ženklo ir įstaigos pavadinimo. Kaip ir Instituto veikla, ženklas – stilizuotas lapas – susideda iš trijų segmentų. Raudona spalva su atspalviais simbolizuoja riziką, rizikos vertinimą. Mėlyna spalva su atspalviais – laboratorinę veiklą, kokybę, profesionalumą, pasitikėjimą. Žalia spalva su atspalviais – mokslinę veiklą, integraciją į tarptautinius mokslinius tyrimus, saugą, sveikatą, tvarumą.

Kartu su logotipu parengtas jo naudojimo vadovas („Stiliaus vadovas“). Naudojimo vadove pateikiama logotipo ir jo elementų bei papildomų simbolių naudojimo instrukcija. Naudojimo vadovą sudaro logotipo aprašymas, simbolika, komunikuojama žinutė. Nurodomi pagrindiniai naudotini logotipo variantai, dydžiai, spalvos ir jų kodai, šriftai, tipografija, galimos variacijos. Pateikiami papildomi stiliaus elementai – blankų, prezentacijų ir kt. pavyzdžiai.

Tikimasi, kad logotipas, kaip vizualinio identiteto dalis, prisidės kuriant ilgalaikę Instituto vertę, simbolizuos kokybę ir kompetenciją, skatins klientų pasitikėjimą, padės prisistatyti tarptautinėje ir nacionalinėje veikloje.

